

Програма комплексного атестаційного екзамену за фахом «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» для студентів спеціальності 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії, освітньої програми "Міжнародні відносини та регіональні студії" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (денна форма навчання)

Укладачі:

Парфіненко Анатолій Юрійович – кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу».

Лиман Сергій Іванович – доктор історичних наук, професор, професор кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу».

Онацький Максим Юрійович – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу».

Сідоров Михайло Вадимович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу».

Мета комплексного атестаційного екзамену за фахом – визначення рівня підготовленості студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньою програмою «Міжнародні відносини та регіональні студії».

Характеристика змісту програми. Програма атестаційного екзамену спирається на освітньо-професійну програму підготовки бакалавра з міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій.

Загальні положення

Професійні компетенції фахівців бакалаврського рівня підготовки за освітньою програмою «Міжнародні відносини та регіональні студії»

Загальні компетентності:

- ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті.
- ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК9. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
- ЗК10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК13. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК14. Здатність планувати та управляти часом.
- ЗК 15. Уміння виявляти та вирішувати проблеми;
- ЗК 16. Уміння аргументувати вибір шляхів вирішення завдань професійного характеру, критично оцінювати отримані результати та обґрунтовувати прийняті рішення;
- ЗК 20. Здатність діяти відповідально, проявляти громадянську свідомість, відповідати за якість виконаної роботи.

Спеціальні компетентності:

- СК1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.

СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК3. Здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.

СК4. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики держав, суспільних комунікацій, регіональних досліджень.

СК10. Здатність аналізувати структуру та динаміку міжнародних суспільних комунікацій, виявляти їх вплив на міжнародну систему, державні та суспільні інститути.

СК15. Здатність оцінювати особливості та традиції політичної поведінки країн світу в контексті об'єктивних потреб і можливостей розвитку міжнародних стосунків.

СК16. Здатність аналізувати внутрішні та зовнішні чинники розвитку регіональних спільнот (геополітичних, географічних, економічних, цивілізаційних та інших, регіональні угруповання, країни та регіони як суб'єкти міжнародних відносин та глобальної конкуренції).

СК17. Здатність здійснювати компаративний аналіз певного регіону (групи країн), враховуючи історичний, культурний, економічний, політичний розвиток.

СК18 Здатність аналізувати розвиток міжнародних регіонів (Північної Америки, Європи, Східної та Південно-Східної Азії, Латинської Америки, Африки) і окремо взятих країн, регіональних та міжрегіональних організацій.

СК19 Здатність оцінювати регіональні комплекси безпеки та військово-політичного співробітництва країн та регіонів світу.

СК20 Здатність визначати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні, юридичні, економічні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобальних процесів.

Програмні результати навчання:

РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

РН02. Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та

національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів.

PH03. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.

PH04. Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень.

PH05. Знати природу та механізми міжнародних комунікацій.

PH06. Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.

PH07. Здійснювати опис та аналіз міжнародної ситуації, збирати з різних джерел необхідну для цього інформацію про міжнародні та зовнішньополітичні події та процеси.

PH08. Збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, регіональних систем, міжнародних комунікацій.

PH09. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.

PH10. Вільно спілкуватися державною та іноземними мовами на професійному рівні, необхідному для ведення професійної дискусії, підготовки аналітичних та дослідницьких документів.

PH11. Здійснювати прикладний аналіз міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, міжнародних процесів та міжнародної ситуації відповідно до поставлених цілей, готувати інформаційні та аналітичні довідки.

PH16. Розуміти та відстоювати національні інтереси України у міжнародній діяльності.

PH17. Мати навички самостійного визначення освітніх цілей та навчання, пошуку необхідних для їх досягнення освітніх ресурсів.

PH 19. Визначати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні, юридичні, економічні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобальних процесів.

РН 20. Проводити самостійні дослідження проблем міжнародних відносин із використанням наукових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів.

РН 22. Аналізувати інформацію про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, готувати інформаційні та аналітичні документи, із дотриманням норм та правил їх оформлення.

РН 23. Розуміти події міжнародного життя, процеси в сфері міжнародного співробітництва та міжнародної безпеки, стан взаємодії та конфлікту в міжнародних системах.

РН 25. Знання історії та культури Китаю.

РН 26. Розуміння процесів модернізації в країнах Азії та Африки.

РН 27. Знання актуальних проблем міжнародних відносин в Латинській Америці.

РН 28. Розуміння зовнішньої політики США та країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи.

РН 29. Оцінювати результати власної роботи і відповідати за особистий професійний розвиток.

Порядок створення, організації та роботи екзаменаційної комісії регламентується «Положенням про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії для атестації здобувачів вищої освіти, які отримують ступінь бакалавра, магістра (освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавра, спеціаліста, магістра) в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна», «Положенням про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна».

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПИСЬМОВИХ ВІДПОВІДЕЙ НА
КОМПЛЕКСНОМУ АТЕСТАЦІЙНОМУ ЕКЗАМЕНІ
ЗА ФАХОМ «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ, СУСПІЛЬНІ
КОМУНІКАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ»**

Час виконання – 60 хвилин

***УВАГА!** У разі використання заборонених джерел студент одержує загальну нульову оцінку.*

Кожен білет складається з 50 тестових питань з однією правильною відповіддю. За кожну вірну відповідь на тестове завдання студент отримує 2 бали.

За підсумками екзамену студент може набрати від 0 до 100 балів включно.

Шкала оцінювання

Набрана сума балів зі 100-бальної шкали оцінювання переводиться в 4-х рівневу в такий спосіб:

Сума балів за всі види завдань	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90–100	Відмінно
70–89	Добре
50–69	задовільно
0–49	незадовільно

ПРОГРАМА
КОМПЛЕКСНОГО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ
ЗА ФАХОМ «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ, СУСПІЛЬНІ
КОМУНІКАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ»

Завдання для комплексного атестаційного екзамену оформлюється у вигляді білетів із тестовими завданнями з наступних дисциплін:

Дисципліна 1:
МІЖНАРОДНЕ РЕГІОНОЗНАВСТВО

Історія формування пострадянського простору. Країни Балтії – історія та розвиток в умовах незалежності. Республіка Узбекистан: особливості історичного та соціально-економічного розвитку. Республіка Казахстан та Республіка Киргизстан: особливості історичного розвитку та соціально-економічної модернізації в пострадянський період. Республіка Таджикистан та Республіка Туркменістан – трансформація соціально-економічної моделі та політичної системи в умовах незалежності. Країни Південного Кавказу: трансформація соціально-економічної моделі та політичних систем в умовах незалежності.

Країни Західної Європи: особливості політичного та соціально-економічного розвитку. Країни Центрально-Східної та Південно-Східної Європи – трансформація економічної та політичної систем у 1990-х – на початку 2000-х рр. Північна Європа: особливості соціально-економічного та політичного розвитку регіону. Південна Європа: історія та особливості розвитку на сучасному етапі. США та Канада: особливості історичного та соціально-економічного розвитку.

Крах колоніальної системи і формування сучасної політичної карти Азії і Африки. Місце і роль країн Азії і Африки в сучасному світі. Загальні особливості політичного та соціально-економічного розвитку країн Сходу. Країни Східної Азії: демографічна та етноконфесійна ситуація. Китай на шляху до сучасної моделі розвитку. КНР в епоху сучасної економічної

реформи. Досягнення і проблеми сучасного Китаю. Особливості суспільно-політичного і соціально-економічного розвитку Тайваню. Японія: особливості та основні етапи історичного розвитку. Трансформація соціально-економічної моделі та політичної системи Японії після Другої світової війни. Місце і роль Японії у світовій економіці і політиці. Особливості політичного та соціально-економічного розвитку КНДР і РК. Сучасні проблеми Корейського півострову, спроби міжкорейського діалогу. Країни Південно-Східної Азії (ПСА): загальна характеристика регіону, демографічна та етноконфесійна ситуація. Особливості історичного розвитку та соціально-економічної модернізації країн ПСА, феномен азійських «тигрів» та «драконів». Країни Південної Азії: загальна характеристика регіону, демографічна та етноконфесійна ситуація. Індія: особливості та основні етапи історичного розвитку. Особливості соціально-економічного розвитку і формування політико-правової системи Республіки Індія. Місце Індії у світовій економіці і політиці. Актуальні проблеми сучасної Індії. Пакистан: особливості державотворення. Центральна та Західна Азія: формування сучасної політичної карти. Особливості та основні етапи історичного розвитку Ірану. Туреччина: особливості державотворення та основні етапи історичного розвитку. Трансформація соціально-економічної моделі та політичної системи Турецької Республіки. Особливості державно-політичного розвитку арабських країн. «Арабська весна» та її геополітичні наслідки.

Деколонізація і формування політичної карти постколоніальної Африки. Країни Тропічної та Південної Африки: загальна характеристика регіону, демографічна та етноконфесійна ситуація. Сучасні проблеми Африки.

Латинська Америка як країнознавчий регіон. Мексика й країни Центральної Америки. Країни карибського басейну. Ла-Платські країни. Андські країни.

Дисципліна 2:

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ ТА СВІТОВА ПОЛІТИКА

Сутність та поняття міжнародних відносин і світової політики. Проблеми міжнародних відносин та світової політики в історії соціально-політичної думки. Система міжнародних відносин: поняття, види. Повоєнне врегулювання. Формування Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин та початок «Холодної війни» (1945-1953 рр.). Головні тенденції розвитку міжнародних відносин в роки відлиги у міжнародних відносинах (1954-1959). Воєнно-блокове будівництво. Загострення міжнародних відносин у 1960-1969 рр. та гонка озброєнь. Передумови та становлення політики «детанту» (розрядки міжнародної напруги) у 1969–1975 рр. Міжнародні протиріччя та криза «детанту» (друга половина 1970-х рр.). Поновлення біполярної конфронтації (перша половина 1980-х ст.). Розпад Ялтинсько-Потсдамської системи та крах біполярної структури (кінець 1980-х – початок 1990-х рр.). Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході та в Африці у другій половині ХХ ст. Міжнародні відносини в Азії та АТР у другій половині ХХ ст. Процеси європейської інтеграції у другій половині ХХ ст. Центрально-Східна Європа в міжнародних відносин та світовій політиці у другій половині ХХ ст. Регіональні системи міжнародних відносин Азії, Африки, Америки (друга половина ХХ ст.). Основні параметри сучасної постбіполярної системи міжнародних відносин (кінець ХХ – перша чверть ХХІ ст. Європа у системі міжнародних відносин в першій чверті ХХІ ст. Особливості розвитку сучасних регіональних систем міжнародних відносин Азії та Африки. Зовнішня політика США, Канади та американська система міжнародних відносин в першій чверті ХХІ ст. Міжнародні відносини на пострадянському просторі. Україна у світовій політиці та системі міжнародних відносин. Війна РФ проти України як виклик міжнародній безпеці та сучасному світовому порядку. Провал планів країни-агресора по захопленню території України.

Дисципліна 3:
ПОЛІТИЧНИЙ РОЗВИТОК ТА ПОЛІТИЧНІ СИСТЕМИ
КРАЇН СВІТУ

Світова політика як складна і суперечлива система міжнародних відносин та процес їх урегулювання. Етапи розвитку світової політичної системи. Сутність, структура, функції політичної системи суспільства, основні теорії і моделі політичних систем. Держава як основний інститут політичної системи. Форми державного правління. Види державно-територіального устрою. Характерні риси та особливості сучасного світового політичного процесу.

Класифікація функцій політичних систем. Сучасні теорії політичних систем. Розробка Т. Парсоном загальної теорії соціальних систем. Суспільство як дуже складна система управління (економічна, політична, духовна складові) та їх специфічні функції. Теорія політичної системи Д. Істона та його метод політичного аналізу. Загальні елементи різних політичних систем. Модель політичної системи за Г. Алмондом. Динамічна рівновага політичних систем за Г. Спіро.

Критерії типології політичних систем. Політичний режим як механізм функціонування політичної системи суспільства. Основні параметри політичного режиму. Типологія політичних систем суспільства: за характером політичного режиму; за орієнтацією на стабільність або на зміни; за принципом політичного змагання. Різноманітність підходів щодо типологізації політичних режимів. Взаємозв'язок політичного режиму з громадянським суспільством.

Теорія політичної модернізації. Найбільш відомі сучасні представники теорії політичної модернізації. Основні групи протиріч політичної модернізації. Феномен інформатизації світового розвитку. Міжнародний інформаційний потенціал та політичні системи. Міждержавні та недержавні відносини у світовому співтоваристві і місце в них інформації.

Політичні рішення: суть, технології прийняття і впровадження. Чинники ефективності політичних рішень. Прийняття державних рішень: моделі, способи, основні етапи.

Сутність політичних змін. Стабільність і кризи в соціально-політичному розвитку. Основні підходи щодо визначення природи політичних змін. Типологія політичних криз. Політична криза як фактор соціальних змін і як ослаблення чи втрата рівноваги між соціальними акторами. Причини виникнення напруженості й політичних конфліктів. Основні положення сучасної теорії конфлікту Шляхи і способи розв'язання політичних конфліктів. Кризи і конфлікти в політичному розвитку.

Політична свідомість як форма відображення політичного буття. Поняття, структура, функції, типи політичної культури. Співвідношення політичної свідомості і політичної культури.

Поняття політичної ідеології, її сутнісні риси, рівні та функції, підходи до її походження і суспільної ролі. Світові ідеології та їхні види.

Основні теорії еліт. Політичні проблеми в сучасному суспільстві. Людина в політичному просторі.

Становлення та сучасний стан політичної системи США.

Становлення політичних систем Європи. Характеристика сучасного стану владних відносин, особливостей політичної свідомості та рівня політичної культури країн Європи. Особливості політичних систем країн Євросоюзу.

Аналіз політичного світу на Сході: загальні закономірності і особливе. Основи просторової організації східних макрорегіонів, їх регіональної трансформації. Регіональна специфіка і моделі демократії на Сході.

Формування й еволюція політичних систем країн Тропічної й Південної Африки.

Політичні системи республік Латинської Америки.

Особливості становлення сучасної політичної системи в Україні. Базові характеристики української політичної думки. Проблема розбудови демократії в Україні. Політична свідомість і політична культура українського

суспільства. Засоби масової інформації в політичній системі України. Україна в контексті світових модернізаційних процесів: перспективи трансформаційних процесів.

Дисципліна 4:

ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Типологія та періодизація історії міжнародних відносин. Особливості міждержавних відносин на стародавньому Сході. Виникнення дипломатії. Форми міжнародних зв'язків у Давній Греції. Особливості давньоримської дипломатії. Зовнішня політика Римської республіки. Зовнішня політика Римської імперії.

Падіння Західної Римської імперії та утворення варварських держав. Особливості міждержавних відносин у добу раннього Середньовіччя. Утворення та розпад Франкської імперії. Зовнішня політика Візантійської імперії у IV- XI ст. Дипломатія Київської Русі. Арабські завоювання та створення Арабського халіфату. Загальна характеристика змін у міжнародних відносинах держав середньовічній Європи у XI–XV ст. Хрестові походи. Столітня війна та її міжнародні наслідки. Міжнародне становище Галицько-Волинської держави і Південно-Східної Русі. Зовнішня політика країн Близького Сходу у XI–XV ст. Завоювання турків-османів та загибель Візантії. Зовнішня політика середньовічної Індії та Китаю.

Особливості міжнародних відносин в Європі у Ранній Новий час (кінець XV – перша половина XVII ст). Передумови, хід та наслідки Тридцятилітньої війни. Країни Сходу в міждержавних відносинах наприкінці XV – в першій половині XVII ст.

Головні принципи Вестфальської системи міжнародних відносин. Національно-визвольна війна українського народу під керівництвом Б. Хмельницького. Дипломатія доби Козацької держави. Війни за гегемонію в Європі в другій половині XVII–XVIII ст. Міжнародні відносини під час боротьби північноамериканських колоній Англії за незалежність. Створення

США. Міжнародні відносини під час Великої Французької революції. Наполеонівські війни.

Віденський конгрес 1814–1815 рр. та формування Віденської системи міжнародних відносин. Міжнародні відносини в 1815–1870 рр. Франко-пруська війна та об'єднання Німеччини. Постфранкфуртський порядок. Колоніальна політика європейських країн у ХІХ ст. та зростання колоніальних і континентальних протиріч. Причини та міжнародні наслідки створення Троїстого Союзу і Антанти. Міжнародні відносини напередодні Першої світової війни. Причини та початок Першої світової війни. Воєнні дії в 1915–1917 рр. Брестський мирний договір. «14 пунктів» В. Вільсона. Воєнні дії у 1918 р. Закінчення та підсумки Першої світової війни.

Міжнародні відносини в 1918–1929 рр. Створення Версальсько-Вашингтонської системи. Міжнародні відносини у 1929–1939 рр. Крах Версальсько-Вашингтонської системи. Причини та початок Другої світової війни. Радянсько-німецькі стосунки у 1939–1941 рр. Напад Німеччини та її сателітів на СРСР. Особливості формування та діяльність антигітлерівської коаліції. Вплив перемог радянських військ та західних союзників на дипломатичні дії країн антигітлерівської коаліції. Рішення Тегеранської та Ялтинської конференцій. Поразка і капітуляція Німеччини. Конференції у Сан-Франциско та Потсдамі. Поразка і капітуляція Японії. Головні підсумки Другої світової війни.

Дисципліна 5:

ДИПЛОМАТИЧНИЙ ПРОТОКОЛ ТА КОНСУЛЬСЬКА СЛУЖБА

Дипломатія та дипломатичні відносини: системні поняття. Офіційні та неофіційні види дипломатії. Історичні типи дипломатії: загальна характеристика. Становлення української дипломатичної служби. Основні засади сучасної української дипломатії. Дипломатична служба: системні поняття. Функції та завдання дипломатичної служби. Дипломатичні ранги та

дипломатичні посади. Привілеї і імунітети в дипломатичній службі. Дипломатичні посади й ранги. Проходження дипломатичної служби. Консульська служба – системні поняття. Встановлення і засоби здійснення консульських зносин. Консульські функції. Класи і старшинство голів консульських установ. Консульські привілеї та імунітети.

Поняття дипломатичного представництва та його види. Основні напрями й форми роботи дипломатичного представництва. Дипломатична мова та дипломатичне листування. Класифікація дипломатичних документів. Характеристика основних груп дипломатичних документів. Підготовка і проведення міжнародних переговорів: функції, основні етапи. Поняття «дипломатичний корпус», його функції та склад. Протокольне визначення старшинства та порядок акредитації дипломатичного корпусу. Дуайен, його статут та функції. Міжнародна ввічливість – *comitas gentium*: поняття і основна характеристика.

Поняття міжнародної цивільної служби (МЦС), система МЦС та її особливості. Дипломатичні служби Великобританії та Франції. Дипломатичні служби Німеччини, Італії, Іспанії. Дипломатична служба Ватикану. Нова Європейська дипломатична служба (European External Action Service (EEAS) та її характеристика. Дипломатичні служби США, Канади, Австралії та Латинської Америки. Особливості дипломатичних служб країн Азіатсько-Тихоокеанського регіону. Радянська модель дипломатичної служби.

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Особливості соціально-економічного та політичного розвитку країн Балтії в пострадянський період.
2. Пострадянські країни Центральної Азії: трансформаційні процеси в регіоні.
3. Геополітична роль та місце Узбекистану в центральноазійському регіоні.
4. Особливості соціально-економічного та політичного розвитку Казахстану в радянський період.

5. Перехід до ринкової економіки та особливості соціально-економічного розвитку Казахстану після здобуття незалежності.
6. Туркменістан: особливості зовнішньополітичного та зовнішньоекономічного співробітництва країни в період незалежності.
7. Реформи в Грузії в період президентства М. Саакашвілі та їх наслідки.
8. Південнокавказький регіон та формування транзитних маршрутів енергоносіїв до Європи.
9. Особливості соціально-економічного та політичного розвитку Азербайджану в пострадянський період.
10. Геополітичне становище та зовнішня політика Вірменії в період незалежності.
11. Особливості соціально-економічного та політичного розвитку Німеччини в другій пол. ХХ – на початку ХХІ ст.
12. Об'єднання Німеччини у 1989 – 1990 рр. та його наслідки для країн Європи.
13. Франція: соціально-економічний розвиток та політичні процеси в країні в другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.
14. Особливості Центрально-Східної Європи як регіону.
15. Державно-політичний устрій США та його специфіка.
16. США: особливості історичного та соціально-економічного розвитку країни.
17. Крах колоніальної системи і формування сучасної політичної карти Азії і Африки.
18. Роль та місце країн Азії і Африки в сучасному світі.
19. Китай на шляху до сучасної моделі розвитку.
20. Китай в епоху реформ. «Ринковий соціалізм» і особливості сучасної модернізації КНР.
21. Особливості суспільно-політичного і соціально-економічного розвитку Тайваню в другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.
22. Японія: особливості та основні етапи політичного розвитку.
23. Японія: трансформація соціально-економічної моделі та політичної системи після Другої світової війни.
24. Особливості політичного та соціально-економічного розвитку КНДР і Республіки Корея.
25. Сучасні проблеми Корейського півострову, спроби міжкорейського діалогу.
26. Країни Південно-Східної Азії: загальна характеристика регіону, демографічна та етноконфесійна ситуація.
27. Особливості історичного розвитку та соціально-економічної модернізації країн Південно-Східної Азії. Феномен азійських «тигрів» та «драконів».
28. Інтеграційні процеси у Південно-Східній Азії. Утворення та діяльність АСЕАН.
29. Країни Південної Азії: загальна характеристика регіону, демографічна та етноконфесійна ситуація.

30. Республіка Індія: особливості соціально-економічного розвитку і формування політико-правової системи.
31. Центральна та Західна Азія: формування сучасної політичної карти.
32. Туреччина: особливості державотворення та основні етапи історичного розвитку.
33. Трансформація соціально-економічної моделі та політичної системи Турецької Республіки.
34. Особливості державно-політичного розвитку арабських країн. «Арабська весна» та її геополітичні наслідки.
35. Деколонізація і формування політичної карти постколоніальної Африки.
36. Країни Тропічної та Південної Африки: загальна характеристика регіону, демографічна та етноконфесійна ситуація.
37. Сучасні проблеми Африки.
38. Сутність та поняття міжнародних відносин і світової політики.
39. Проблеми міжнародних відносин та світової політики в історії соціально-політичної думки.
40. Повоєнне врегулювання. Формування Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин та початок «Холодної війни» (1945–1953 рр.).
41. Головні тенденції розвитку міжнародних відносин в роки відлиги у міжнародних відносинах (1954–1959). Воєнно-блокове будівництво.
42. Загострення міжнародних відносин у 1960–1969 рр. та гонка озброєнь.
43. Передумови та становлення політики «детанту» (розрядки міжнародної напруги) у 1969–1975 рр.
44. Міжнародні протиріччя та криза «детанту» (друга половина 1970-х рр.).
45. Поновлення біполярної конфронтації (перша половина 1980-х ст.).
46. Розпад Ялтинсько-Потсдамської системи та крах біполярної структури (кінець 1980-х – початок 1990-х рр.).
47. Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході та в Африці у другій половині ХХ ст.
48. Міжнародні відносини в Азії та АТР в другій половині ХХ ст.
49. Процеси європейської інтеграції в другій половині ХХ ст.
50. Центрально-Східна Європа в міжнародних відносин та світовій політиці в другій половині ХХ ст.
51. Регіональні системи міжнародних відносин в Азії, Африці, Америці (друга половина ХХ ст.).
52. Основні параметри сучасної системи міжнародних відносин (кінець ХХ – перша чверть ХХІ ст.)
53. Європа в системі міжнародних відносин у першій чверті ХХІ ст.
54. Особливості розвитку сучасних регіональних систем міжнародних відносин в Азії та Африці.
55. Зовнішня політика США, Канади та американська система міжнародних відносин у першій чверті ХХІ ст.
56. Міжнародні відносини на пострадянському просторі.
57. Україна у світовій політиці та системі міжнародних відносин.

58. Війна РФ проти України як виклик міжнародній безпеці та сучасному світовому порядку.
59. Політичний розвиток: поняття та критерії.
60. Політична система: суть, структура та функції.
61. Етапи становлення теорії політичного розвитку.
62. Теоретичні підходи до аналізу політичних систем.
63. Типологія політичних систем.
64. Поняття політичного режиму як складової політичної системи.
65. Політична модернізація: її закономірності, критерії та типи.
66. Інформаційна основа існування політичних систем.
67. Політична діяльність як рушійна сила політичного процесу.
68. Політичне рішення та стадії його підготовки.
69. Політичний розвиток: стабільність і конфлікти.
70. Політичні зміни як фактор суспільного розвитку.
71. Політичні конфлікти.
72. Політична свідомість та політична культура.
73. Особливості політичних систем і політичного розвитку країн Сходу.
74. Формування й еволюція політичного розвитку та політичних систем країн Тропічної й Південної Африки.
75. Політичні системи республік Латинської Америки.
76. Політичний розвиток України і духовне життя суспільства.
77. Основні напрямки, особливості та проблеми розвитку політичної системи України.
78. Сучасний стан політичної системи України.
79. Типологія та періодизація міжнародних відносин.
80. Особливості міждержавних відносин на стародавньому Сході. Виникнення дипломатії.
81. Форми міжнародних зв'язків у Давній Греції.
82. Особливості давньоримської дипломатії. Зовнішня політика Римської республіки.
83. Зовнішня політика Римської імперії.
84. Падіння Західної Римської імперії та утворення варварських держав.
85. Особливості міждержавних відносин у добу раннього Середньовіччя.
86. Утворення та розпад Франкської імперії.
87. Зовнішня політика Візантійської імперії в IV- XI ст.
88. Дипломатія Київської Русі.
89. Арабські завоювання та створення Арабського халіфату.
90. Загальна характеристика змін у міжнародних відносинах держав середньовічної Європи в XI-XV ст.
91. Хрестові походи.
92. Столітня війна та її міжнародні наслідки.
93. Міжнародне становище Галицько-Волинської держави і Південно-Східної Русі.
94. Зовнішня політика країн Близького Сходу в XI-XV ст. Завоювання турків-османів та загибель Візантії.

95. Зовнішня політика середньовічної Індії та Китаю.
96. Особливості міжнародних відносин в Європі у Ранній Новий час (кінець XV – перша половина XVII ст.).
97. Передумови, перебіг та наслідки Тридцятилітньої війни.
98. Країни Сходу в міждержавних відносинах наприкінці XV – в першій половині XVII ст.
99. Головні принципи Вестфальської системи міжнародних відносин.
100. Національно-визвольна війна українського народу під керівництвом Б. Хмельницького. Дипломатія в добу Козацької держави.
101. Війни за гегемонію в Європі в другій половині XVII – XVIII ст.
102. Міжнародні відносини під час боротьби північноамериканських колоній Англії за незалежність. Створення США.
103. Міжнародні відносини під час Великої Французької революції. Та Наполеонівських війн.
104. Віденський конгрес 1814-1815 рр. Формування Віденської системи міжнародних відносин.
105. Міжнародні відносини в 1815-1870 рр.
106. Франко-пруська війна та об'єднання Німеччини. Постфранкфуртський порядок.
107. Колоніальна політика європейських країн у XIX ст. та зростання колоніальних і континентальних протиріч.
108. Причини та міжнародні наслідки створення Троїстого Союзу і Антанти.
109. Причини та початок Першої світової війни.
110. Воєнні дії в 1915-1917 рр.
111. Брестський мирний договір. «14 пунктів» В. Вільсона.
112. Воєнні дії у 1918 р. Закінчення та підсумки Першої світової війни.
113. Міжнародні відносини в 1918-1929 рр. Створення Версальсько-Вашингтонської системи.
114. Міжнародні відносини в 1929-1939 рр. Крах Версальсько-Вашингтонської системи.
115. Причини та початок Другої світової війни. Радянсько-німецькі стосунки у 1939-1941 рр.
116. Напад Німеччини та її сателітів на СРСР. Особливості формування та діяльність антигітлерівської коаліції.
117. Вплив перемог радянських військ та західних союзників на дипломатичні кроки країн антигітлерівської коаліції. Рішення Тегеранської та Ялтинської конференцій.
118. Поразка і капітуляція Німеччини. Конференції у Сан-Франциско та Потсдамі.
119. Поразка і капітуляція Японії. Головні підсумки Другої світової війни.
120. Дипломатія та дипломатичні відносини: системні поняття.
121. Принципи та завдання дипломатії, її особливості та завдання.
122. Форми і методи дипломатії.
123. Офіційні та неофіційні види дипломатії.

124. Парадипломатія як особливий вид дипломатії.
125. Неофіційні види дипломатії.
126. Багатостороння дипломатія і дипломатія ad hoc.
127. Грецький тип дипломатії як історичний тип дипломатії та грецька система дипломатичних відносин.
128. Римська та візантійська епоха в історії дипломатії.
129. Італійська дипломатична система.
130. Французький метод та стиль дипломатії.
131. Характерні риси та фактори переходу від старої до нової дипломатії.
132. Історичні корені української дипломатії.
133. Основні засади сучасної української дипломатії.
134. Дипломатична служба: системні поняття.
135. Система органів, структура й особливості дипломатичної служби.
136. Віденська конвенція про дипломатичні відносини (1961 р.).
137. Функції та завдання дипломатичної служби. Закон України «Про дипломатичну службу» (2018 р.).
138. Дипломатичні ранги та дипломатичні посади.
139. Привілеї та імунітети в дипломатичній службі.
140. Консульська служба: системні поняття.
141. Віденська конвенція (1963 р.) про консульські зносини.
142. Консульські привілеї та імунітети.
143. Функції дипломатичного представництва та його статус: види, структура.
144. Основні напрями й форми роботи дипломатичного представництва.
145. Дипломатична мова та дипломатичне листування.
146. Характеристика основних груп дипломатичних документів.
147. Підготовка і проведення міжнародних переговорів.
148. Поняття «дипломатичний корпус» та його функції.
149. Дуайен, його статут та функції. Порядок акредитації дипломатів та їх родин.
150. Міжнародна ввічливість – *comitas gentium*. Повага до державного прапора и державних символів країни перебування.
151. Міжнародна цивільна служба, її система та особливості.
152. Дипломатичні служби Великої Британії та Франції.
153. Дипломатичні служби Німеччини, Італії, Іспанії.
154. Дипломатична служба Ватикану.
155. Нова Європейська дипломатична служба (European External Action Service (EEAS) та її характеристика.
156. Дипломатичні служби США та Канади.
157. Дипломатичні служби країн Азіатсько-Тихоокеанського регіону.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Біла книга 2021. Оборонна політика України. Київ: Міністерство оборони України, 2022. 120 с.
2. Закон України «Про дипломатичну службу» // Відомості Верховної Ради України, 2018, № 26, ст.219). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19>
3. Балабанов К.В., Трофименко М.В. Дипломатична та консульська служба. Підручник для вузів. Донецьк, 2012. 437 с.
4. Баранцев П. П. Міста України в контексті процесу глобалізації / П.П. Баранцев. Київ: ТОВ "Номуро", 2012 . 101 с.
5. Брусилівська О.І. Історія міжнародних відносин (сер. III тис. до н. е. – сер. XVII ст. н. е.): навч.-метод. посіб. / О.І. Брусилівська, І.М. Коваль. Одеса: Одеськ. нац. ун-т імені І.І. Мечникова, 2013. 188 с.
6. Віднянський С., Мартинов А. Російсько-українська війна та міжнародне співтовариство / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2023. 264 с.
7. Григор'єва Т. Історія дипломатії: від давнини до кінця XVIII ст. Київ: Видавн. дім «Києво-Могилянська Академія», 2014. 177 с.
8. Двостороння безпекова угода між Україною та Сполученими Штатами Америки. 13 червня 2024 року. URL: <https://www.president.gov.ua/news/dvostoronnya-bezpekova-ugoda-mizh-ukrayinoyu-ta-spoluchenimi-91501>
9. Дорошко М.С. Геополітичні інтереси та зовнішня політика держав пострадянського простору: навч. посіб., 2012. 228 с.
10. Досвід Ради співробітництва арабських держав Перської затоки у процесах історичного поступу Близькосхідного регіону: збірник наукових праць / За заг. ред. канд. іст. наук., доц. В.О. Шведа. Київ: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2022. 160 с.
11. Європейський Союз в міжнародних відносинах / В.В. Копійка, М.А. Миронова, С.О. Маковський та ін. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2021. 560 с.
12. Зінченко А.Л. Історія дипломатії: від давнини до Нового часу. К.: Проза, 2005. 560 с.
13. Зимогляд В.Я. Регіон у системі міжнародних відносин // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» 2014. № 4 (23).
14. Іваницька О. П. Зовнішня політика країн Західної Європи та Північної Америки у постбіполярний період (1990-і – 2000-і роки): Навч. посіб. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2012. 720 с.
15. Іваницька О. П. Історія міжнародних відносин (1918-1945 роки): Навч. посіб. К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. 632 с.
16. Ігнат'єв П.М. Країни Азії: особливості культури та побуту. Чернівці, 2011. 286 с.

17. Індія: давнина і сучасність: збірник наукових праць. Вип. III / від. наук. ред. О.І. Лукаш; НАН України, ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», Всеукраїнська асоціація індологів. Київ, 2025. 286 с.
18. Інтеграційні виміри трансформації пострадянського простору: монографія / за ред. канд. іст. наук, доц. А.Г. Бульвінського. Київ: ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». 2020. 560 с.
19. Історичні витоки та трансформаційні процеси доби «холодної війни» в Європі (1947-1975 рр.): монографія. [Електронне видання] / За ред. канд. іст. наук, доц. С.В. Толстова. Київ: ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2023. 347 с.
20. Історичні передумови становлення зовнішньополітичної орієнтації країн пострадянського простору: зб. наук. праць / за заг. ред. канд. іст. наук, доц. А.Г. Бульвінського. Київ: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2020. 176 с.
21. Історія дипломатичних відносин у ХХ сторіччі / М.Й. Марущак. Вінниця: Нова Кн., 2008. 365 с.
22. Історія європейської інтеграції: фази, результати, досягнення. Політичні виклики для ЄС: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. В.А. Мандрагелі, Л. А. Шереметьєвої; уклад.: К.К. Баранцева, О.І. Пошедін, Л.А. Шереметьєва; пер. Л. А. Шереметьєвої. Київ: НАДУ, 2016. 116 с.
23. Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку ХХ ст.): Навч. посіб. / Я.Б. Турчин, Р.Б. Демчишак, Т.І. Плазова. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2013. 139 с.
24. Історія міжнародних відносин (1914–2015): навч. посіб. для студентів ВНЗ, викл. / Я.Б. Турчин, Р.Б. Демчишак, Л.С. Матлай; Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2016. 140 с.
25. Історія міжнародних відносин: підруч. / І.В. Алексєєнко, А.Х. Маргулов, І.А. Єремєєва, М.В. Несправа. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 228 с.
26. Конфронтація та співробітництво в міжнародних відносинах: теорія і практика: збірник наукових праць / За заг. ред. канд. іст. наук, доц. С.В. Толстова. Київ: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2023. 211 с.
27. Країни пострадянського простору: виклики модернізації. Зб. наук праць. / за заг. ред. канд. іст. наук, доцента А. Г. Бульвінського / ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України» Київ: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2016. 306 с.
28. Країнознавство. Країни СНД, Європи і Північної Америки: Навч. осібн. Для вузів / Дорошко М.С., Кривонос Р.А., Крижанівський В.П., Сербіна Н.Ф. Київ: Ніка Центр, 2009. 310 с.
29. Країнознавство: Підручник. 2-ге вид., переробл. і доповн. В.П. Крижанівський, М.С. Дорошко, В.І. Головченко та ін.; за ред. М.С. Дорошка. Київ: «Знання», 2012. 439 с.
30. Кучик О.С. Зовнішня політика України: навчальний посібник / О.С. Кучик, О.А. Заяць. Київ: Знання, 2010. 334 с.

31. Лиман С.І. Історія міжнародних відносин: навчально-методичний комплекс дисципліни для студентів спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» освітньої програми «Міжнародні відносини та регіональні студії» / Лиман С.І. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2019. 52 с.
32. Лиман С.І. Історія міжнародних відносин та дипломатії (довестфальська доба): навчальний посібник / С.І. Лиман, А.Ю. Парфіненко. Суми: Університетська книга, 2024. 700 с.
33. Лісовський П. М., Лісовська Ю. П. Країнознавство: навч. посібн. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2018. 264 с.
34. Мальська М.П., Антонюк Н.В., Занько Ю.С., Ганич Н.М. Країнознавство: теорія та практика: Підручний. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 528 с.
35. Машевський О. Вплив американсько-британської співпраці на формування стратегії зовнішньої політики США у повоєнний період (1946–1949 рр.) // Європейські історичні студії. 2025. № 32. С. 138 – 155.
36. Мир та безпека. Концепція зовнішньої політики України. Експертні рекомендації / Під заг. ред. Є. Габер, С. Корсунського, Г. Шелест. Київ, 2020. 107 с.
37. Міжнародні відносини та зовнішня політика України: підруч. / Ю.В. Пунда, І.П. Козинець, В.С. Клименко та ін. Київ: НУОУ, 2020. 328 с.
38. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1970 – 2000 рр.) / В.С. Бруз, В.М. Матвієнко та ін. Київ: "Либідь", 2000. 621 с.
39. Міжнародні відносини та світова політика: Підручник / Кер. авт. кол. В.Ю. Крушинський; за ред. В.А. Манжоли. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2010. 863 с.
40. Міжнародні відносини та світова політика: навчальний посібник / О.М. Кузь, Д.С. Коротков, Д.Ю. Михайличенко, О.В. Бровко; за заг. ред. докт. філос. наук, проф. О.М. Кузя. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 201 с.
41. Міжнародні відносини та світова політика: Навчально-методичний комплекс дисципліни для студентів спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» спеціалізації «Міжнародні відносини та регіональні студії» / «Міжнародна інформація та міжнародні комунікації»; укладачі: Лиман С.І., Шамраєва В.М. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 47 с.
42. Муковський І.Т. Інформаційно-аналітична діяльність у міжнародних відносинах: навчальний посібник / І.Т. Муковський, А.Г. Міщенко, М.М. Шевченко. Київ: Кондор, 2012. 224 с.
43. Онацький М.Ю. Родоплемінні інститути як фактор суспільно-політичного розвитку Казахстану // Humanities and Social Sciences. Science and education a new dimension 2016. IV. (16). – Issue 95. С. 7–14. URL: http://www.seanewdim.com/uploads/3/4/5/1/34511564/hum_soc_iv_16_95.pdf
44. Онацький М.Ю. Соціально-економічні перетворення в Естонії в пострадянський період: досвід модернізаційних змін // Бізнес Інформ.

2020. № 12. С. 72–81. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-12_0-pages-72_81.pdf
45. Онацький М.Ю. Республіка Таджикистан у системі міжрегіонального співробітництва на початку ХХІ ст. // Бізнес Інформ. 2019. № 5. С. 43–49. URL: http://www.businessinform.net/export_pdf/business-inform-2019-5_0-pages-43_49.pdf
46. Орлова Т.В. Історія нових незалежних держав. Post soveticum К.: Знання, 2010. 488 с.
47. Орлова Т.В. Сучасна політична історія країн світу. 2-е вид., доп. і переробл. Київ: Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2017. 944 с. URL: <http://ivinas.gov.ua/uk/publikatsiji/suchasna-politychna-istoriia-krain-svitu-2e-vyd-dop-ipererobl-tvorlova-k-nizhyn-vydavets-pp-lysenko-mm-2017-944-s.html>
48. Особливості суспільно-політичної модернізації країн пострадянського простору: монографія / за редакцією кандидата історичних наук, доцента А.Г. Бульвінського, ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». Київ: ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2017. 288 с.
49. Панов А. Дипломатична і консульська служба. Підручник. Ужгород: РА «Шарк-аутдор», 2015. – 112 с. URL: <http://www.alenpanov.org.ua/filelib/sou/201706161252530653.pdf>
50. Поп Ю.І. Нова історія країн Азії та Африки (ХVІ – початок Х століття). Київ: Академія, 2012.
51. Пронь С.В. Міжнародні відносини та зовнішня політика. 1914-1991 роки: Навч. посіб. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2009. 140 с.
52. Регіоназнавство / Заг. ред. акад. НАН України Л.В. Губерського, В.А. Смолія. Київ: Київ ун-т., 2014. 642 с.
53. Сідоров М.В., Юрченко О.Є., Юрченко С.О. Україна на світовому ринку туристичних послуг: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. 256 с.
54. Станчев М.Г. Основи дипломатії. Навчально-методичний посібник. Харків, 2015. 55 с. URL: http://karazinbook.univer.kharkov.ua/sites/default/files/stanchev_2_dipl7.pdf
55. Станчев М. Третя світова: битва за Україну / М. Станчев, Ю. Фельштинський. Київ: Наш Формат, 2022. 408 с.
56. Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах. Монографія. К.: Вадекс, 2019. 442 с.
57. Тимошенко Н.Л. Ділова культура дипломата: навч. посіб. / Н. Л. Тимошенко. Київ: Знання, 2014. 199 с.
58. Федчишин С. А. Дипломатичне представництво України за кордоном: сучасні проблеми організації та правового забезпечення. Харків: ФІНН, 2011. 262 с.
59. Угода про співробітництво у сфері безпеки між Україною та Сполученим Королівством Великої Британії і Північної Ірландії. 12 січня 2024 року. URL: <https://www.president.gov.ua/news/ugoda-pro-spivrobitnictvo-u-sferi-bezpeki-mizh-ukrayinoyu-ta-88277>

60. Хижняк І.А. Нова історія міжнародних відносин у системному форматі (1648-1918): Підручник. Київ: Персонал, 2009. 224 с.
61. Юрченко С.О., Юрченко О.Є. Міжнародний туризм : навчальний посібник [для студентів спеціальностей «Туризмознавство», «Міжнародні економічні відносини». Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2016. 328 с.
62. Яценко Б.П. Країнознавство: основи теорії: Навчальний посібник/ Б.П. Яценко, В.К. Бабарицька. Київ: Либідь, 2009. 312 с.
63. Bailly S..The Region: A basic Concept for understanding local Areas and Global Systems // Cybergeog.-Article 42. May 2007. URL: <http://www.cybergeog.eu/index333.html> 10. Keating M. Regions and Regionalism in Europe / M. Keating. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2004. 692 p.
64. Combs J.A. The History of American Foreign Policy from 1895. London: Routledge. 2015. 560 p.
65. European Union Politics, 6th revised edition/ ed.by Michelle Cini, Nieves Perez-Solorzano Borraran. Oxford: Oxford University Press, 2019. 568 p.
66. Laursen F. Chapter 1. Regional Integration: Some Introductory Reflections // Comparative Regional Integration. Europe and Beyond / F. Laursen. Farnham: Ashgate Publishing Limited, 2010. 282 p.
67. Policy-Making in the European Union, 8th ed./ H. Wallace, M. Pollack, A. Young. Oxford: Oxford University Press, 2021. 585 p.
68. Roett R., Paz G. Latin America and the Asian Giants. Evolving Ties with China and India. Washington, D.C.: Brookings Institution Press, 2016. 336 p.
69. Ritzer G., Dean P. Globalization: Conceptualization, Origins, and History. 2nd Edition. Oxford, 2019. 606 p.
70. Schultz M. Regionalization in a Globalizing World. A Comparative Perspective on Forms, Actors and Processes / M Schultz, F., Soderbaum, J.Ojendal. L. N. Y.: Zed Books, 2001. P. 250–266.
71. Slocum N. Identity and Regional Integration II Global Politics of Regionalism. Theory and Practice. Ed. by M. Farrell et. oth. / N. Slocum, L. Van Langqrihove. London.: Pluto Press, 2005. P. 137–154.
72. The British political class URL: <https://www.economist.com/britain/2017/06/10/the-british-political-class-is-not-up-to-the-job> 15. Vayrynen R. Regionalism: Old and New // R. Vayrynen / International Studies Review. 2003. Mar. Vol. 5. No. 1. P. 25–51

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернет

1. Foreign Policy <http://www.foreignpolicy.com/>
2. http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/index_uk.htm – офіційний сайт Представництва Європейської Комісії в Україні.
3. http://pidruchniki.ws/15970122/etika_ta_estetika/diplomati_diplomatichniy_korpus
4. <http://www.nbuv.gov.ua/> – офіційний сайт Національної бібліотеки України

імені В. І. Вернадського

5. http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvdau/index.htm
6. The Economist <http://www.economist.com/>
7. The Governance World Watch <http://www.unpan.org/>
8. World Citizen Web <http://www.worldcitizen.org/>
9. www.mfa.gov.ua – офіційний сайт Міністерства закордонних справ України
10. www.ukraine-eu.mfa.gov.ua – сайт співпраці України та ЄС
11. Сайт Ради Європи <http://www.coe.int/>
12. Сайт International Studies Association (ISA) <http://www.isanet.org/>
13. Сайт Асоціації держав Південно-Східної Азії (АСЕАН):
<http://www.asean.or.id/>
14. Сайт Європейського Союзу (ЄС) <http://europa/index.htm/>
15. Сайт журналу «Зовнішні справи» www.uaforeignaffairs.com
16. Сайт Міністерства закордонних справ України www.mfa.gov.ua
17. Сайт Організації Північноатлантичного договору (НАТО)
<http://www.nato.int/>
18. Сайт Центру інформації та документації НАТО в Україні www.nato.int
19. Щорічник ОБСЄ. Щорічник з питань організації та співробітництва в Європі. <https://ifsh.de/en/publications/osce-yearbook>